

**Orgole v cer-
kvi - orgole v**

fabriki

STR. 4-5

Od zrna do

krüja

STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 9. julija 2015 ☼ Leto XXV, št. 28

Ljubljana: XV. Vseslovensko srečanje

NAŠ PRVI CILJ JE OHRANJANJE SLOVENSKEGA JEZIKA

»Slovenke in Slovenci v tujini za uspešno Slovenijo« je bilo naslovljeno XV. Vseslovensko srečanje minuli četrtek v Ljubljani. Predsednik državnega zbora dr. Milan Brglez je povedal, da tretjina Slovencev živi izven Slovenije, kar je izjemen potencial in bogastvo. Zato tudi pričakovanje, naj bi se več Slovencev na tujem vključevalo v razvoj Slovenije.

Kot dr. Milan Brglez je tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc omenil vlogo Slovencev izven meja Slovenije pri nastajanju samostojne Slovenije. Zgleden primer dobrega sodelovanja Slovenije z zamejstvom je nedavno odprtje *Tržaškega knjižnega središča*, kjer je dobila slovenska knjiga svoj dom, slovenska zamejska založba pa potrebno okno v mesto Trst in deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Minister je povabil na Ptuj, kjer je bilo v soboto V. srečanje *Dobrodošli doma*, udeležili pa so se ga tudi Porabski Slovenci. Predsednik komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Ivan Hršak pa je poudaril, da mora Slovenija ustvariti pogoje za sodelovanje s Slovenci na tujem. Predlagal je, da bi tematiko Slovencev v svetu vključili v učne programe osnovnih in srednjih šol, da bi se tako mladi seznanili z življenjem Slovencev izven Slovenije.

Uvodno razpravo med po-

Predsednik DZ Milan Brglez in povabljeni govorci Erika Köleš Kiss, Jurij Paljk in Gabrijela Žagar

Jože Hirnök, dr. Katarina Munda Hirnök, Erika Köleš Kiss, Andreja Kovač in Martin Ropoš so se iz Porabja udeležili srečanja v Ljubljani

vabljenimi govorcji je imela Erika Köleš Kiss, prva zagovornica Porabskih Slovencev v madžarskem parlamentu, in sicer z naslovom *Položaj Slovencev na Madžarskem nekoč, danes in jutri*. Naštela je pomembne obletnice (25. obletnico ustanovitve Zveze Slovencev, 20-letnico delovanja Državne slovenske samouprave, 15. obletnico oddajanja Slovenskega radia...), ki so jo opozorile, »da je od časa do časa nujno pregledati, od kod, po kakšni poti in kam nas vodi naša usoda. Kam vodi usoda številčno majhno slovensko manjšino na ozemlju Madžarske?«

Erika Köleš Kiss je udeležence seznanila s političnim položajem in organiziranostjo manjšine, sodelovanjem s Slovenijo, z delom narodnostnih in Porabskim Slovincem namenjenih šol, z uspehi kulturnih skupin, informiranjem, z gospodarskim položajem in povedala, da je »ohranjanje slovenskega jezika v Porabju in v slovenski skupnosti na Madžarskem naš prvi cilj.«

Andreja Kovač, ki vodi razvojno agencijo *Slovensko krajina*, pa je napovedala, da bodo 22. ta mesec na Gornjem Seniku odprli vzorčno kmetijo kot eno najpomembnejših pridobitev v Porabju v zadnjih letih.

Ernest Ružič

Štiristranski sporazum o sodelovanju z županijsko skupščino

Po dveh predhodnih podpisih (2009 in 2013) sta predsednik Državne slovenske samouprave *Martin Ropoš* in predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem *Jože Hirnök* letos 25. junija podpisala nov Sporazum o sodelovanju s predsednikom Skupščine Železne županije *László Majthényi*jem. Obnovitev sporazuma je bila potrebna predvsem zato, ker je Skupščina lani oktobra dobila novega predsednika, s strani Slovencev na Madžarskem pa je k sporazumu pristopila še zagovornica v madžarskem Parlamentu *Erika Köleš Kiss*.

»Sporazumi veljajo toliko, v kakršni meri se uresničujejo« - je na slavnostnem podpisu dejala slovenska zagovornica in dodala, da živi velika večina domačih Slovencev v Železni županiji, kar je dobra popotnica za odlično sodelovanje. Predsednik *Majthényi* je izpostavil, da takega podpisa v županiji še ni bilo, sodelujejo namreč parlamentarna zagovornica, dve samoupravi in civilna organizacija. Odnosi med narodnostjo in županijsko skupščino so prav tako odlični, je zaključil *László Majthényi*.

Podpisniki sporazuma (z leve): predsednik DSS *Martin Ropoš*, slovenska zagovornica *Erika Köleš Kiss*, predsednik županijske skupščine *László Majthényi* in predsednik ZSM *Jože Hirnök*

Predsednik Zveze Slovencev se je spominjal na dogodke pred 24 leti. *Jože Hirnök* je opozoril, da sta skupščini Železne in Zalske županije prej »priznali« neodvisno Slovenijo, kakor sama Republika Madžarska (podpis se je odvijal na sam Dan državnosti Republike Slovenije). Kot gostitelj je *Martin Ropoš* še dodal, da so podpisniki enakovredni partnerji, kar pomeni dobro možnost za uresničitev vsebine sporazuma o sodelovanju, predvsem na področjih gospodarstva - kmetijstva - in prostorskega razvoja.

Podpisana listina vsebuje težnjo po čim tesnejšem sodelovanju na področjih kulture, izobraževanja, športa, turizma in (že omenjenega) gospodarstva. Razvijalo se bo sodelovanje med javnimi kulturnimi ustanovami in civilnimi organizacijami, Skupščina Železne županije pa bo slednjim pomagala priti do razpisnih sredstev iz županijskega Civilnega sklada. Županijski razvojni program naj bi upošteval tudi gospodarski potencial *Porabja*, predvsem kar se tiče kmetijstva ter privabljanja malih in srednje velikih podjetij na območje. Slovenski krovni organizaciji bosta popularizirali županijsko skupščino v Sloveniji, medtem ko bo slovenska zagovornica v Parlamentu zastopala tudi interese Železne županije. Na sejo Odbora za civilne in narodnostne odnose pri Skupščini bo v primeru razprave o narodnostnih vprašanjih povabljen tudi predstavnik Slovencev.

Pogodba je bila podpisana za naslednjih pet let, o položaju slovenske narodnosti pa bodo strani razpravljale enkrat letno.

dm-
foto: *K.Holec*

46. tabor slovenskih pevskih zborov

Zborovsko spejvanje nosi v sebi dve ljubezni: ljubezni do slovenskoga jezika pa do glasbe

20. pa 21. junija je bil pozvani Mešani pevski zbor *Avgust Pavel* na Tabor slovenskih pevskih zborov v Šentvid pri Stični. Vsako leto komaj čakamo mesec junij, ka se toga nastopa najbolje veselimo, istina, ka se redno moramo pripravljati. Konec leta dobimo pesmi, stere moramo spejvati na tabori. Pevski zbori zvn Slovenije mam nastop že v soboto zvečer. Koncert

in gradimo mogočne prireditve, stere imajo velki pomen v rosagi in zvn njega. Tau je vaš tabor, naš Šentvid pri Stični. Pesem nas, vas povezuje...

V več kak štirideseti lejtaj se je ešče nej zgodilo, ka smo bili - po pozdravaj in domačom zbori - mi prvi na redej, med zamejskimi zbori smo prvi nastaupili. Vsakši zbor je spopejvo tri pesmi, naše so

je v rauko segno pa gratulejro, ka smo prej edini zbor, steri med povorko spejva. Zatok smo ponosni na naše pojbe, vej pa oni so najbolje spejvali. Na povorki je bilau 101 zborov.

Glavna prireditve se je začnila v pau dveje s fanfarami, na nej so zvn pevski zborov sodelovale pihalne godbe iz Cerknice, Stične pa Grosupljeja. Slavnostni guč je mejla ministrica za kulturo *mag. Julijana Bizjak Mlakar*, stera je gučala o tom, ka majo zborovsko spejvanje lidge v Sloveniji trno radi. Če trgé Slovenci začnejo spejvati, že grata zbor. Zborovsko spejvanje nosi v sebi dve ljubezni: ljubezni do slovenskoga jezika pa ljubezni do glasbe. Materni jezik je steber kulture, je pravla ministrica.

Tabor je pozdravo *mag. Igor Teršar* tó, steri je pravo, da se leko slovenska kultura - ne glede na tau, ka so za nami težki časi - pohvali s pestro raznolikostjo. Tabor slovenski pevski zborov v Šentvidu pri Stični že 46 lejt drži vezi med pevci, zborovodji, organizatorji in publiko. Po pozdravah pa slovenski himni je zadonela pesem iz večstau grl, venček narodnih pa - kak ponavadi - smo vküper spejvali pevci, organizatorji pa domačini in publika. Udeležbo pevskoga zbora na tabori je omogaučila podpora sklada Ministrstva za človeške vire RM.

Vera Gašpar

se začne v osmoj vóri pa trpi skurok do paunauči. Letos nas je bilau na tom koncerti 12 zborov, dva iz Bosne in Hercegovine, trgé s Hrvaške, dva iz Srbije, trgé iz Avstrije in po eden iz Italije pa Madžarske. Pozdravo nas je dugoletni predsednik tabora *Jernej Lampret*. »Zavedate se ali ne, dragi pevci, vi prinašate vküper z zborovodji na tau prireditve svoje znanje in veselje. Duga lejta ustvarjamo skupaj

bile: Meglica, Pozimi pa rož'ce ne cveto in Domov v slovenski kraj. Po koncerti nas sta čakala ognjemet in sprejem. Nedela je ešče bole naporna, ka mam probo že v pau desetoj. V dvanajstoj pa moramo biti že pripravljani na povorki (felvonulás). Na povorki je naš zbor prišo do tribüne, gde so člani upravnega odbora, gda je s tribüne stau po direktor JSKD *mag. Igor Teršar*, mi

Madžarski gasilski vrh na obisku v Sloveniji

Tibor Dobson (v prvi vrsti četrti z desne) je s sodelavci obiskal slovenske gasilce

Na povabilo Gasilske zveze Slovenije se je pred dnevi v Prekmurju mudila delegacija Gasilske zveze Madžarske, na čelu katere je bil njen predsednik *Tibor Dobson*. Obe organizaciji veže že več kot 40-letno uspešno sodelovanje, ki so ga

leta 2012 obeležili s slavnostno prireditvijo v Lentiju. Leta 2009 sta gasilski zvezi sosednjih držav podpisali sporazum o sodelovanju, ki ga nameravajo v prihodnje še nadgraditi. Razširiti želijo tudi sodelovanje na področju medsebojne pomoči

v obmejnih krajih. Pri nabavi prepotrebne opreme bodo poskušali z uspešnimi prijavitimi na različne čezmejne projekte pridobiti čim več evropskih sredstev. Dobro obmejno sodelovanje želijo gasilci iz Slovenije in Madžarske nadgraditi tudi na državni ravni, med drugim tudi na področju strokovne vzgoje pri izvajanju javne gasilske službe in na področju zaščite ter reševanja.

Gostje iz Madžarske so si po pogovorih, ki so potekali v lendavskem Hotelu Lipa, ogledali tudi gasilska doma v Lendavi in Dobrovniku ter se srečali z gasilci iz obeh omenjenih prostovoljnih gasilskih društev, ki delujeta na narodnostno mešanem območju.

se

Porabski nogometni pokal v Števanovci

Državna slovenska samouprava je 27. junija štrto paut organizirala turnir v malom nogometu za slovenske samouprave v Porabji. Cilj turnira je, naj se na leto gnauk leko dobimo vsi člani slovenski samouprav. Tau tak vejmo, ka vsi člani ne špilajo nogometa, pa do sta je med nami žensk tō, dapa tau je ranč nej baja. V vsakšoj vesi

Ekipe pred začetkom turnirja

se najdejo taši mladi, šteri se radi podajo za tau, nam drugim je pa važno tau, ka smo vküper. Te mlade, štere ovak spoj ne vidimo, ne odijo na nikše prireditve nej, etak leko malo aktiviziramo. Zato pa tau športno prireditve je nej samo druženje nas članov Državne slovenske samouprave pa članov lokalni slovenski samouprav, liki druženje mladi Slovincov tō. Drügo pa, ka je najbola važno, ka

Tekma med Sakalovci pa Števanovci

tisti den, gda mamō te pokal, smo vsi vküper pa se lepau mamō. Turnir se je začno v desetoj vōri, zavolo tauga so že v pau desetoj mogle ekipe tam biti, zato ka se je začnilo žrebanje. Zdaj je samo edna skupina bila, zato ka samo pet vasi so mele nogometne ekipe, zavolo tauga so se samo té žrebale: Andovci, Števanovci, Sakalovci, Dolnji Senik pa Gornji Senik po vrsti. Letos je dobro bilau, zato ka najbaukši igralci pa ekipe so falile, dapa žau, mi Andovčani ešče etak smo nej mogli zmagati, vejn zato, ka smo odnemogli gda smo na Triglav šli. Ali pa zavolo dobroga golaža, ka so ga nam v Apat hoteli sküjali. Tak smo se nadjeli, ka smo ranč sape nej dobili, zaman je nam eške sodnik sto pomagati, za vruga nam je nej šlau. Tak ka prvi so Števanovčarge gratali, drugi Sakalovčarge, tretji pa Gorenji Senik. Nej baja, drugo leto že gvüšno ka mi zmagamo, gda na Dolenjom Seniki baude turnir. Istino, tau smo že lani tō tak pravli.

K. Holec

Murska Sobota: Kondorjev let

PREKMUREC, KI JE OBISKAL 36 DRŽAV, DA BI NARISAL ZNANE OSEBNOSTI

Seveda ne mislim pisati o tem, kako leti južnoameriški kondor, ena največjih ptic na svetu, ampak o Ladislavu Kondorju (1901 - 1963),

sira Winstona Churchilla, britanskega premiera, madžarskega žandarja in vrsto njih s treh celin.

Pomenljivo je Kondorjevo

karikature obiskovalcev. Risal je s svinčnikom ali kredo, pa tudi s posebnimi barvami, ki jih je kupoval v Egiptu. Kakšne posebne časti Kondorju zlasti v strokovnih krogih niso izkazali, zlasti zato, ker ni imel formalne likovne izobrazbe. Umestno vprašanje seveda je, ali bi bile njegove karikature kaj drugačne, če bi končal likovno akademijo. Zelo verjetno, da ne.

Pomurski muzej hrani tri likovne zbirke, in sicer zbirko slikarskih del Alojza Eberla, fotografije umetniškega fotografa Jožeta Kološe Kološa in Kondorjevo, ki je predstavljena prvič v tolikšnem obsegu. Ob razstavi se številni Sobočani in tudi priložnostni obiskovalci mesta spomnijo, kako je portretiral zmeraj, ko je imel priložnost. Tudi dijake, ki nismo imeli denarja, da bi

Nekaj značilnih karikatur Ladislava Kondorja v soboškem gradu

izjemnem karikaturistu, rojenem v Kupšincih (blizu Murske Sobotne), ki je na treh kontinentih obiskal 36 držav in narisal več tisoč, pravijo, da celo 50 tisoč risb-karikatur zelo znanih in tudi manj znanih osebnosti. Pomurski muzej v Murski Soboti hrani Kondorjevih 260 karikatur, nekaj več kot polovica (157) jih je na ogled v treh prostorih soboškega gradu. Izbor za razstavo je pripravila umetnostna zgodovinarica Tamara Andrejek, ki se je odločila tudi za predstavitev karikatur nekaterih znanih Sobočanov in Prekmurcev.

Med karikaturami si lahko ogledamo priljubljeno očesno zdravnico Leo Talanyi, pisatelje Miška Kranjca, Ferda Godino in Ferda Kozaka, profesorja in gimnazijskega ravnatelja Janka Liško, župnika Jožefa Klekla, obrtnika Rehna, družino Szepessy iz Beltincev in še in še... Iz sveta pa švedskega kralja Gustava V., župana Istanbula, jugoslovanskega policista, francoskega generala, sovjetskega voditelja Nikito Hruščova, hotelskega vratarja iz Belgije,

izobraževanje. Po šolanju v Murski Soboti in vajeništvu v Osijeku (Hrvaška) je prišel v prvi spor z oblastmi, zato se je odločil, da nadaljuje po umet-

Del pregledne razstave karikatur Ladislava Kondorja

niški poti. Na Dunaju je študiral pri profesorju Fröhlichu, vendar vsega skupaj le 12 dni. Nemirni duh ga je vodil v svet, kjer se je naučil 10 jezikov. Poznavač sicer pravijo, da dokaj površno, kar za dobro karikaturu ni moteče. Prvo razstavo je za javnost pripravil leta 1931 v Oslu na Norveškem. Od tedaj do smrti leta 1963 se je zvrstilo okoli 30 razstav, na katerih je razstavljal 200 do 300 karikatur in hrati za denar risal

karikaturu plačali. Glede na to, kje vse je živel, koliko sveta si je ogledal in koliko znamenitih obrazov z njihovimi poudarjenimi potezami (kar je, kot vemo, bistvo karikature) je narisal, ga lahko primerjamo s kondorjem, veliko južnoameriško ptico, nenazadnje tudi zato, ker je tudi Južno Ameriko obiskal med popotovanji širom po svetu.

E. Ružič

OD SLOVENIJE...

Srečanje državnikov pod Najevsko lipo

»Mogoče je to obet za prihodnost,« je dejal predsednik republike Borut Pahor na srečanju državnikov pod Najevsko lipo, kjer sta dogodek s svojo prisotnostjo prvič po letu 1991 počastila tako predsednik vlade kot predsednik države.

Prireditve na Koroškem je letos zadnjič nosila ime srečanje državnikov pod Najevsko lipo, saj se bo po novem imenovala srečanje pod Najevsko lipo, da bi jo tako bolj približali ljudem. »Namen teh srečanj je namreč druženje predstavnikov ljudstva z ljudstvom,« je opustitev imena srečanje državnikov pod Najevsko lipo pojasnila glavna organizatorica dogodka, županja Črne na Koroškem Romana Lesjak. Pobudo je pozdravil predsednik vlade Miro Cerar. Zaradi častitljive starosti Najevske lipe, ki naj bi bila stara več kot 700 let, je Cerar izpostavil tudi nujnost spoštljivega odnosa do zgodovine.

22. tabor Slovencev po svetu

Izseljensko društvo Slovenija v svetu (SVS) je v Zavodu svetega Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano pripravilo 22. tabor Slovencev po svetu. Rdeča nit letošnjega srečanja je bila 70. obletnica konca druge svetovne vojne in umik čez Ljubelj v begunstvo ter v nove domovine. Tabor se je začel v zavodski cerkvi s sveto mašo, ki jo je ob somaševanju Franceta Cukjatija iz Buenos Airesa daroval ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore, in med katero so peli mladi - maturantje iz Argentine Rast 44. Zbrane je nato pozdravil novi predsednik SVS Uroš Zorn. Dejal je, da je tabor ob 70. obletnici konca druge svetovne vojne posvečen predvsem tistim, ki so morali v begunstvo, da bi si ohranili vsaj golo življenje. Zorn je nato rojaku iz Argentine likovnemu umetniku, kulturniku in avtorju velikih odskih scen Tonetu Oblaku podelil častno članstvo društva in priznanje za življenjsko delo.

»Odpusti nam dugé naše, kak i mi odpuščamo dužnikom našim...« - se je čulo na avtobusi že od Kermedina dale, vej smo se pa Slovenci s Sombotela v slejdnjom vikendi juniuša pá pelali na svojo dvodnevno prauško v Slovenijo. Molili smo za odpuščenje - za kakše greje, pa vejmo samo mi -, molili smo raužni venec vse do slovenske grajnec.

Oprvin smo se stavili v Murski Soboti, na svoj prvi ciu pa smo privandrali (pripelali z busom) v Gornjo Radgono. Tau je prvi vekši varaš po staroj pauti, če se iz Sobote prauti Maribori pelamo. Gda prejk reke Müre pridemo, se več nej trbej dosta pelati. Na ednom malom breggej smo najšli tak zvani »Dom penine« (pezsgõ). Tau je edna turistična iža, gde tapovejo, kak se tau elegantno piti redi, pokažejo celau tri zamanice.

V prvoj klejti pod zemlaup nam je vodička tapravla, ka je razloček med Zlatov pa Srebrnov radgonskov peninov. Zlata se redi samo s fajte »chardonnay«, srebrna ma več fele grauzdja. Gda iz mošta vino grata, more zlata počivati štiri lejta, srebrna pa samo 16 mejsecov. Zlato držijo na hladnom v glažaj, srebrno pa v veuki železni tankaj, bečkaj. Dosta zanimivoga smo eške zvödali, na priliko, ka trbej glaže, štiri počivajo s peninov, vsikši dén malo obrnauti. Tau napravi eden majster s svojimi rokami, vsakši mili dén obrné v tri frtale vöre več gezero glažov. Ka aj bi kvas vö z glaža dobili, morejo penino zamrzniti pa brž na glavau postaviti pa nazaj - kvas prej vöspadne. Zvödali smo, kak mehurčki (buborék) v glaž pridejo: tau tó kvas napravi, gda drügo paut v penini zori.

Prvo penino so v Radgoni redili pred 160 lejtimi, meštrijio se je gazda navčo v francuskoj »Champagne« krajini, kvas pa eške itak od tistec dobijo. Vodička nas je odpelala eške v zamanico »Pod rimskim potačom«, gde držijo glaže sploj stare penine. Tam leko najdemo najstarejšo piti iz leta 1979.

Depa vina tó majo, najbolje eričen je takzvani »Janževce«, najbaukši za špricer. V slejdnjoj klejti »Pod slapom« pa smo leko kauštali erično Zlato penino pa vino »Ranina«, te pa smo

Z ledenoga glaža vöskoči kvas - pripovejda Svetlana Koren

eške zvödali, ka se je Madame Pompadour v 200 litraj penine kaupala.

Vanej nas je že čako mali cug, s šterim smo se podali na paut v bližanje gorice, v male bregauve, gde grauzdje rasté. Pelali smo se prejk Gornje Radgone pa dosta mali vesnic. V ednoj so ranč gostüvanje slüžili, njini autonge so rogatali pa trabüntali, če rejsan so komaj mimo nas šli. Vidli smo eške lejpe tranke pa rame, pa dosta-dosta

Lidgé v vesnici Šmartno molijo k sv. Martini na oltari

grauzdja, šteroga so pred več kak gezero lejtimi v tau krajino prinesli rimski sodacke.

Če smo bili že v Gornjoj Radgoni, smo se prejk »Mostá padaštva« odpelali v bratovski varaš *Bad Radkersburg* na avstrijskom tali grajnec, šteta je reka

Müra. Dva varaša sta pred koncom prve bojne edno mesto bilá, gda so pa Štajersko pa Radgono na dva tala raztalali. V malom, lejpom avstrijskom varaši smo se špancerali prauti

centri, zmejs pa smo eške stanili pri farnoj cerkvi, gde smo si od znautra pa zvüna poglednili gotske motive pa si na stolicaj malo odpočinauli. Dale smo se napautili na glavni trg avstrijske Radgone, gde smo odišli nimo lejpe varaške iže pa nimo palače, v zamanici šteta so najšli lejpe malane freske Janoša Akvile. Té molar je dosta čüd napravo v cerkvaj krajine pri grajncaj gnešnje Vogrske, Slovenije pa Avstrije.

Če smo že v Radgoni bili, smo gorpoiskali kulturni dom Slovincov na avstrijskom Štajerskom, »Pavlovo ižo« v *Potrni*. Gor nas je prijala *Elisabeth Arlt*, podpredsednica društva »Člen 7«, šteta se na tom trüdi, ka aj bi Slovenci v Rad-

gonskom kauti s kem duže gorostali. Povödala je, kak je društvo prejkvzelo pa gorobnovilo ižo, v šteroj je Pavlova držina skoro dvajsti lejt živela. Na prauški je z nami bila či Avgusta Pavla, strina *Judita Pavel*, tó, šteta se eške dobro spomina na ram svoji stari starišov v *Potrni*. Elisabeth je eške tapravla, ka majo edno stalno razstavo, šest občasni rastav na leto, pa dostakrat zborovska srečanja pa gorštenjé. Od stalne razstave je povödala, ka nutpokaže trüd za gordržanje Slovincov na Štajerskom (od šteta se eške gnesneden samo malo vej). Razstavo so napravili za Maribor, gda je glavni varaš evropske kulture biu, te pa so mogli vse v edno malo sobo spakivati. Kak je tomačila, so veseli, ka se je leta 2011 v Radgonskom kauti za Slovincu glasilo 2.500 lüdi. Dosegnili so tau tó, ka so gda pa gda slovenske meše v Radkersburgi. Nauva razstava v drügoj iži pa guči od toga, kak so ženske iz Slovenije na avstrijskom Štajerskom krü slüžile kak »gastarbajterke«.

Te pa je že začnilo lejvati z néba. Naša paut je s slovenske pa avstrijske Štajerske pelala na slovensko Koroško. Naprej so prišle fude, čüle so se slovenske pa vogrske naute. Dež se je eške te tó nej stavo, gda smo prejk bregauv pa dolauv prišli v *Slovenj Gradec*. Depa tačas, ka smo se v hoteli dojspakivali, so se oblacke malo nazajpotegnili, pa je lejvanje stanilo. Špancerali smo se v središči maloga koroškoga varaša, šteta ma prej ednoga najlepši centrov v Sloveniji. Na glavnom trgi so mladi goslarge sprobadali svoje škéri, vejpa večer je biu koncert. Poglednili smo si eške dve lejpivi cerkvi, šteta so nam domanji goroprli, po dobroj večerdji pa smo eške malo poslüšali pesmara *Alfija Nipiča* kak spejva pa vüpali, ka zranje lepšo vrejmen baude.

Drügi den smo že rano stanili, vejpa smo mešo meli zrankoma v ausmoj vöri v cerkvi vesnice *Šmartno pri Slovenj Gradcu*, tri kilomejtere od varaša. Malo smo prva taprišli, lepau nas

Orgole v fabriki

je gorprijo nadžupnik *Franc Linasi*. Prinesli smo ma Martinovo svečjo iz Sombotela, pa porabski pušeu papernati rauž

mo, k njoj sliši eške osem filial. Gospaud se je paščo k Svetoj Magdaleni, vej so meli »Lejpo nedelo« v desetoj vöri.

Pri Hercovom mlini brodijo Spominčice: »Zaspjevajmo 'Mam mline, mam žage?'«

na oltar. Pri svetoj meši je prvo štenjé gorštejla organizatorka prauške *Marija Kozar*; gospaud pa so predgali od svetoga Martina, šteri zdrüži lidi pa kulture. Prosili so vsikšoga, aj malo brodi od svoje vöre. Vörna ženska se je prej teknila Kristušovoga gvanta, pa je zdrava gratala - gnesnedén so dühovnicke raub Jezušovoga gvanta, so pravli plebanoš, če rejsan so malo zamazani pa prašni, pomagajo najti Zveličara. Na konci so dühovnik obe-

Pelali smo se samo do prve vesi *Tomaška ves*, prejk štere teče mala reka Mislinja. Na etoj vodej je inda svejta na par kilomejteraj osem mlinov pa sedem žag bilau. Iz edne - Hercovoga mlina in žage - so napravili mali muzej. Dva mala veštauka so obnovili s penezno pomočjauv domanji, pride pa dosta obiskovalcov, eške za mlajše organizerajo delavnice. Mlin z veukim kamlom eške gnes deluje, zdaj melejo tam samo kukarco, žaga pa na žalost že

Eške gnes se pelamo s piciklinami z gnakima potačoma, kak *Janez Puh*

čali, ka pridejo z vörniki v leti 2016 v Somboteu čestiti svojoga patronuša. Tisti pesmarge tö, šteri so orgolam tak lepau cuspjevaji.

Po meši smo si poglednili cerkev, na mesti štere že gezero lejt stogi Boža iža. Pred stau lejtami je dobila gnešnja for-

pet lejt ne funkcionera, ka je bila veuka povauden. Popraviti je škejo do letošnje geseni. Najgir Sombotelčare je kaulipelo vnük tisti mlinarov, šteri so nekda postavili mlin pa žago.

Pá smo se znajšli v deždji. Depa nej samo v deždji, liki v drügoj krajini tö. Ka aj bi napravili

eden veuki kraug, smo se odpelali nazaj na slovensko Štajersko, tau je v okolico varaša *Rogaška Slatina*. Poslušali smo navigacijo, gledali smo GPS, pa smo v takše bregé pa dolé prišli, ka smo nej bili gvüšni, ka naš bus prejkpride. Za en malo pa smo bili v vesi *Brestovec*, gde deluje svetovno erični veštauk za orgole, »Orglarstvo Škrabl«. V maloju fabriki dela 50

ni potaj so se špancerali turisti, na terasi je igrala banda, vsikši je lizo sladoleđ.

Na slejdnjom tali naše poti smo se pá po takši bregaj pelali, ka če bi znali, nej gvüšno, ka bi v tistom pravci šli. Prišli smo v Slovenske gorice, v vesnico *Juršinci*. Bole djenau povödano, na eden bregj z imenom *Sakušak*. Te je zatok tak eričen, ka se je v ednom od paverski ramov tam

Leseni füčlinge stogijo v redej kak sodacke

lüdi, do tega mau so na nauvo naredili ali popravili kauli 300 orgol. Odavali so po cejlöj Evropi, depa v Koreji, Nigeriji pa Meriki ranč tak (samo na Vogrskom nika nej). S pomočjauv filma smo vidli, kak funkcionerajo orgole, vodič pa nam je v veuki sobaj fabrike raztomačo, kak se redijo pa popravljajo. Ka majo železne pa lesene füčline v sebi, včasí več stau, ka so črne gombe iz ebenovoga lesa, ka so že redili orgole visike 14 mejterov za afriško cerkev. Tau smo tö zvödali, ka če rejsan edne orgole koštajo dosta več kak eden auto, lekar stau lejt vödrižjo. Samo skrb je trbej meti, ka lejs ne zejo črvi.

Po dosta zanimivi informacijaj smo eške kauštali domanje figice »jerpice« s cverkami pa pili vino z ednoga veukoga füčlina (moški so ga steli s seuv vzeti). Cajt je biu lejpi, zatok smo se vozili par kilomejterov do Rogoške Slatine, štera je erična po svojoj zdravoj vodej. V etoj se leko kaupa, depa piti se go tö dá, tau je erična mineralna voda »Donat« z magnezijom. Občutek je biu poletni, po senč-

naraudo tehnični izumitelj (feltaaláló) pa fabrikar *Janez Puh*. V malom muzeji smo leko spoznali njegov žitek, njegve motore pa picikline, štere je vönajšo, pa zakoj je »Johann Puch« grato. V Grazi je napravo veuko fabriko, štera eške gnesnedén funkcionera. Puh je emo idejo, ka aj picikli dva gnaka potača má, pobaukšo je pisalni pa šivalni mašin, motore je vözbrod. Drüštvo z njegovim imenom se trüdi, ka aj bi v Sloveniji pa Avstriji znali, ka je biu té človek slovenske krvi. Vsakšoga juniuša na priliko držijo rali z dvejgezero gosti.

Tak se je končala letošnja paut Martinovi sombotelski prauškarov po Štajerskom pa Koroškom. Martinov blagoslov jim je dau moči za Božo paut, depa posvejtne dobraute so ranč tak nej višešnje bile. Sombotelčarge so, pa do dale gorpoiskali cerkve svojoga patronuša v Sloveniji.

(*Romanje je podprla Mestna občina Sombotel preko Sombotelske slovenske samouprave*)

... DO MADŽARSKE

Zakon o osebnem (družinskem) stečaju

Madžarski parlament je prejšnji teden na pobudo krščanskih demokratov s 142 glasovi za sprejel zakon o osebnem (družinskem) stečaju. Vzdržalo se je 41 poslancev (socialisti, neodvisni in poslanci zelene stranke LMP), proti je glasoval en sam poslanec, liberalec Gábor Fodor. Po novem zakonu lahko prosi postopek osebnega stečaja tisti dolžnik, ki ima prihodke in tudi imetje, toda le-ta ne krijeta njegovih dolgov. Pogoji za vložitev prošnje so, da mora biti zadolžen med 2 milijonoma in 60 milijoni forintov, mora imeti zasebno imetje in njegova zadolženost je lahko le dvakrat tolikšna, kot koliko je vredno njegovo zasebno imetje. Mora biti v zaostanku vsaj treh obrokov, višina zaostanka pa mora biti vsaj 500 tisoč forintov. Institucija osebnega stečaja zagotavlja zadolženemu, da lahko ostane v lastni hiši ali stanovanju, z bankami pa se lahko dogovori o prestrukturiranju kredita brez sodnega postopka. Če brez sodnega postopka ne bi prišlo do kompromisa, se dolžniku določi t. i. družinski stečajnik, ki skrbi za njegovo imetje in mu pomaga pri pravnem postopku. Zakon bo veljal od septembra 2015.

Obvezni vrstni red televizijskih kanalov

Prejšnji teden so nekateri gledalci zaman iskali določene televizijske kanale na mestu, kjer so jih bili vajeni. Vlada je namreč v zakonu določila vrstni red programov, ki se ga kabelski operaterji morajo držati. Na prvem mestu bo M1 (informativni program madžarske javne televizije), na drugem M2 (otroški in mladinski program javne televizije), sledita DUNA (po novem glavni program javne televizije) in M4 ŠPORT, na petem mestu bo DUNA WORLD. Tem programom bosta sledila dva nova javna kanala, in sicer M5 in M6, ki bosta začela oddajati kasneje. Nekateri menijo, da je vlado inspirirala nizka gledanost javnih televizijskih programov, ki jim namenja letno 80 milijard forintov. Gledalec sicer lahko preprogramira svoj sprejemnik, kar bo od njega zahtevalo precej časa, ampak le enkrat.

-dm-

Od zrna do krüja

Zveza Slovencev na Madžarskem je organizirala 27. junija družinski program na Gorenjom Seniki v

V imeni organizatorov je navzoče pozdravila sekretarka Slovenske zveze Biserka Bajzek

mašinov. Tau so spoj stari, črno-bejli kejpi bili, na steraj smo leko vidli, kak so s kravami orali, z

Kak iz zrnja krü grata, je tapovedala etnologinja Jelka Pšajd

Hiši jabolok. Program se je začno z interaktivno učno vörov, gde je etnologinja Jelka Pšajd s pomočjav projektora na kejpaj nutpokazala,

rokaav sejali pa želi. Pa vidli smo tau tö, kak se je s cepami mlatilo, ka je nej bilau léko delo, zato ka si mogo znati ritem, če si se nej sto

Spekle so se prve pice, jaj, kak fajm dišijo... Režje ji Vera Gašpar

Deca je z veseljom malala, farbala

kak se do krüja pride, od tistoga momenta tadala, gda se zrnje poseje. Njeni cilj je s tejm biu, aj mlajša generacija tö spozna, kak se je krü peko, kak se je zrnje posejalo, kak se je želo, mlatilo, kak se je mlelo te, gda je eške nej bilau

vse vküpzmlatiti. Te ritem so nam nutpokazali tetica Vera Gašpar z rokami s ploskanjom. Dapa vidli smo mlatitev z velkim mašinom tö, gde je skur polonja vesi paullek bilau. Mena se je tau najbola vidlo, gda je Jelka Pšajd tau spita-

vala, kak se zovejo škeri, štere so nūcali pri deli. Te je dobro bilau, ka so z mlajši stariške, dejdaki ali babice prišli, zato ka na tau so najbola samo oni znali odgovarjati. Iz Porabja so žito pa pšenico v mlin vozili, aj se mela napravi. Te mline je voda gnala, dapa samo kolau je v vodej bilau. Na tom predavanji smo eške taši mlin tö leko vidli, steri je cejli na vodej, na Müri. Te mlin je plavo na vodej, tam so ga stavili, gde je ranč trbelo mleti. Te mlin eške gnesden dela, če trbej. S tejmi mlini je samo edna nevo-la bila, v zimi, prvín kak bi voda zamrznila, so je mogli razmetati, ovak bi je led nanikoj djau. Te čas, ka smo mline gledali, se je muzika vrtela pa ka drügo bi leko bilau, če nej »Ob bistrem potoku je mlin«. Tak ka leko povejmo, ka je rejšan interaktivna učna vöra bila, spoj pa zato, ka na konci je nam Jelka slike pokazala, pa mi smo se mogli odlaučiti, če majo kakšno pove-zavo s temov »od zrnja do krüja«. Publika je tak fejest aktivna bila, ka pri vsakšoj sliki je najšla nišo pove-zavo, eške tam tö, gde je spoj nej bilau.

Potejm smo v künjo šli pa tam so nam flajsne ženske, Agi Hanžek pa Hilda Žohar, pokazale, kak se krüšno testau mejsi pa kak se te s toga langalo pa pice delajo. Dapa samo prve so nam one naredle same, potistim so že mlajši pomagali mejsiti pa so gorklali na testau vsefele dobrote. Zvün žensk so zato moški tö delali, tam je biu Lali Hanžek, on je velko funkcijo emo, on je biu tisti, steri je peč nalago, k taumi se vsakši tö ne razmej. Te je eške tam biu Norbi Gyeček on je kvas prejk emo, pa če je trbelo, te je eške mejsi tö. Feri Meggyes je sir ribo, Vera Gašpar so se pa z lükom mantrali, šteri je tak peko v očaj, ka v krajini je človek nej austo. Kak so se langaloni pa pice pekli pa začnilo deniti, tak je künja puna gratala z lidami, pa nej samo s tistimi, steri so pomagali, prišli so taši tö, šteri bi že koštavali. Pa njim je nej trbelo dosta čakati, zato ka te dobrote so se eden za drugim pekle, niške nej austo lačen. Lali je samo nalago, pa z loparom nut pa vö brau, ka so drugi že kreda djali. Te čas, ka so edni djeli pa pekli, je prišo MePZ Avgust Pavel ZSM Gornji Senik s prednjim Cirilom Kozarom, šteri je dvauje fude s seuv prineso. Leko si mislite, kakšo spejvanje je tam

bilau, tekst je vsakši na papiri dau-bo, pa je leko spejvo eške taši tö, šteri je nej član pevskoga zbora.

li. Tau so nej taša navadna vrata bila, če si v te vrata stano, te so ti tam v roke posanco piti dali. Kak

Mlajši so z zanimanjem gledali, kak se krüšno testau mejsi (Hilda Žohar)

Dočas ka je spejvanje bilau, dočas so mlajši vanej na terasi malali pa risali. Tau se njim je gvüšno fejest

sem vido, proto taumi so se moški nej trno branili, zaka bi se, vej pa odtistec se je vidlo pa čülo vse, tak

Pri spejvanji je pomago mešani pevski zbor, zborovodja Ciril Kozar je prineso celau dve harmonike

Tak pri stauli kak pri peči se trbej flajsno obračati (Lojzek in Agi Hanžek)

vidlo, zato ka prejk edno vöro so mirno sejdlji pri stauli. Pa nej samo njim se je vidlo tau malanje, liki starejšim tö, zato ka sem vido, ka par starejši je tö vcujsedlo, dapa kak sem vido, mlajšom je zato bola šlau. Tisti, steri so več nej malali, nej spejvali, že so se nedjeli - tau so zvekšoga moški bili - so v vrati sta-

ka nika so nej dola zaostali. Po osmoj vöri, gda se je že vse spilau, zaspejvalo pa pogelo, je cejla kompanija v kulturni daum odišla, gde je te že Duo Tivadar špilo. Če dobro vejim, do zaranka so nej šli domau, dočas je kokaut nej spejvo so se veselili na veselici.

Karči Holec

Zakoj, zakoj?

Kak je mali Peter gučati začno, so se za njegove stariše začnole nebeske nevoule. Njegva prva rejč je nej bila »mama« ali pa »ata«. Nej, sploj nej! Njegva prva rejč, ka go je vedo vöprajti, je bila »zakoj«. Pa je vsigdar škeu za svoj »zakoj« nazaj dobiti tö, »zatoga volo«. Depa stariša vsigdar ne vejta tak povedati, kak bi mali Peter tou škeu čüti.

Sto koga grize

Mali Peter vö na dvour gleda. Na okno tavö gleda. Ata novine šte, mama nika po künji rouštiva.

»Zakoj mi psa nemamo,« samo nagnouk pita mali Peter.

Mama si na velko zdejne. Delo tanja, kcuj k sinej stoupi. Ne vej, kak aj začne. Ne vej, če de go sin razmo.

»Peter, tou je bole žmetno prajti. Je bole žmetno povedati,« mama začne pa ga bouža po maloј glavej.

»Zakoj? Škem prajti, zakoj je tou žmetno povedati. Vej pa psa maš ali pa ga nemaš,« mali Peter na stoli mami mesto da.

Mama se skrak njega doj sede pa si ga na kolena zdigne. Ata novine k strani deje, leko de kaj pomago.

»Vejš, Peter, ge od psouv velki stra mam. Tak, ka je boukše, ka ga nemamo,« je mamö stra samo gda se od toga zgučavajo.

»Zakoj? Vej si pa velka gé. Škem prajti, velki lidgé nemajo straja, kak ga mi mali lidgé mamö,« se Petri ne vidi najbolje, ka je njegovö mamö stra gé.

»Ge sam tö nej vörvo,« se eške ata kcuj zmejša. »Gda sva se spoznala, gda sva pojev pa dekla gratala, sam psa emo. Lejpoga psa, Šnauci se je zvau. Eden den sva se zgučala, ka deva malo kaulakvrat. Kak se povej, randi sva mela. Ge pa sam na randi nej sam prišo. Šnauci je z meuv biu. Kak najja je vidla, je cejla trda gratala. Nikam nej škela titi, dokejš sam Šnaucina nej nazaj domou odpelo.«

»Zakoj?«

»Peter, gda sam tak mala bila, kak si zdaj ti, so sausedge meli enga trno lagvoga psa. Eden den se je doj z lanca strgo. Ge sam ranč tam ojdla. Zgrizo me je. Od tistoga dneva straj mam. Od psouv nebeski straj mam. Brodim, ka zdaj razmejš?«

Mama zgotouvi, mali Peter pa go gleda. Takšo je eške nigdar nej čüo. Brodi, brodi, eške kaj bi pito, depa ne vej. Ne vej, ka aj pita. Zatoga volo pita, kak vsigdar:

»Zakoj?«

»Ne vej, ka spitavaš,« pravi mama.

»Vej pa, ata! Ribe sva šla lovit. Tak je vögledalo, ka dun eno velko zgrabi. Kak je čako, sva čakala, je gučo: Grizi, riba, grizi, rad te mam, grizi, k meni pridi! Zdaj pa rejsan ne razmejm. Gda nekaj grize, ka maš rad, gda pa druga stvar grize, pa stra maš od nje. Zakoj?«

Tou pitanje je rejsan žmetno gé, je preveč žmetno za oba vküper. Je preveč žmetno za ato pa za mamö.

»Peter, njajmo zdaj tou. Z mamö si nikšno mačko prineseva. Zaprav, sam si jo leko odaberejš. Neje pes, depa dun boš nika emo.«

»Zakoj?«

Potejm je rejsan vcejlak tiüča gratala. Eške mali Peter ne vej, zakoj je tou sploj pito. Leko samo zatoga volo, ka je tou njegovö šega gé.

Miki Roš

X. mednarodni lončarski tabor v Števanovcih

Od 22. do 25. junija je potekal X. mednarodni lončarski tabor na Dvojezični osnovni šoli v Števanovcih. Tabor je že naš

sokom in limonado.

Vozili smo se s kočijo, potem smo si ogledali razne živali: ovce, koze, konje, svinje, koko-

na peljala v Monošter v muzej Avgusta Pavla, kjer so si učenci ogledali razstavo in so se igrali; reševali so kvizna vprašanja in različne naloge. Medtem je prišla k nam učiteljica Anita iz mačkodske šole. Vodila je delavnico, na kateri so udeleženci lahko pleli košare in naredili voščilnice iz barvnega papirja. Ko so imeli učenci prosti čas, so se igrali ali vozili s kolesom.

Naslednji dan smo nadaljevali delo na vretenu, iz biserov smo sestavljali rožice, zunaj na ognju smo pa pekli kolače. Lončar Štefan je zunaj sestavil iz opek malo peč, da bi naši učenci videli, kako se žgejo izdelki. Izdelki, ki smo jih naredili, so bili razstavljeni v kulturnem domu.

V petek popoldne ob 16. uri smo imeli zaključek tabora. Vsi smo si oblekli enake modre majice. S kratkim kulturnim programom se je zaključek za-

Delo na vretenu

tradicionalni poletni program. Udeleženci tabora so bili učenci iz Grada, Mačkovcev, z Gornjega Senika in naši domači učenci. Finančno pomoč smo dobili od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu iz Ljubljane.

30 udeležencev se je udeležilo štiridnevnega tabora, katerega program je bil zanimiv in pester. Pri delu na vretenu sta nam pomagala lončarja Štefan Zelko in Karel Šalamon. V ponedeljek smo začeli delo na vretenu. Medtem ko so nekateri delali na vretenu, je naša učiteljica Andreja delala z drugimi nakit iz barvnega plastelina in ga tudi spekla. Ko so bili obeski pripravljeni, so jih zvezali na vrvice.

V ponedeljek po kosilu smo se peljali na Gornji Senik v Hišo jabolok. S pomočjo Ildiko in Andreje smo pekli langaš in pripravili sadno solato. Tudi športne igre so pripravili učencem, ki so se lahko razgibavali.

14 učencev je imelo prenočišče v hotelu Apat. Po večerji so se pogovarjali in spoznavali drug z drugim.

V torek zjutraj smo se napotili na izlet. Peljali smo se v Garabonc, kjer je zgodovinski park. V parku so nas lepo sprejeli. Najprej so nas pogostili z namazom, kruhom in čebulo ter

ši, krave, zajčke. Otroci so jih lahko pobožali. Po kosilu se je vreme poslabšalo, zato se je spremenil program. V pokritem prostoru so učenci jahali, se vozili z gokartom, lokostrelstvo jih je čakalo na dvorišču. Bilo

Skupna slika na zaključku tabora

je zelo zanimivo, učenci so se dobro počutili. Ob 16. uri smo se napotili domov. Med potjo smo se ustavili v Őriszentpétru in šli na sladoled. Utrujeni smo se pripeljali domov.

Tretji dan, v sredo, smo zjutraj začeli delo z glino na vretenu in tudi druge rokodelske dejavnosti. Nekateri so delali žogice iz žagovine, nekateri pa slike in rožice iz gline. Novi udeleženci tabora so šli v graničarski muzej. Zanje je bil zanimiv ta obisk. Po kosilu se je ena skupi-

čel. Kot vodja in organizatorica tabora sem se zahvalila vsem za pomoč, za štiridnevno delo, na kratko sem povedala, kaj vse smo doživeli. Na koncu je vsak dobil bilten, ki ga je sestavila učiteljica Eva s pomočjo učencev, ki so napisali svoje kratke vtise in misli o taboru. V spomin so dobili izdelek, malo skodelico.

Hvala Uradu za Slovence za finančno pomoč, da smo lahko spet organizirali tabor.

Agica Holec

